

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium kulturális turizmussal kapcsolatos tevékenysége

Összeállította: az OKM Kulturális és Nemzetközi Szakállamtitkársága

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM) kulturális és nemzetközi szakállamtitkársága együttesen tevékenykedik a kulturális turizmus élénkítése érdekében. Az előbbi szakterület a belföldi kulturális turizmust érintő projektek, programok tekintetében, az utóbbi pedig a nemzetközi és diplomáciai feladatokat érintően illetékes. A feladatok végrehajtásában aktívan közreműködik a Hungarofest Kht., a Balassi Intézet, valamint az OKM háttérintézményi hálózata.

Jelen összefoglalóban azokat az intézményeket, illetve eseménysorozatokat mutatjuk be, amelyek a legnagyobb hatást gyakorolják kulturális turizmusunkra.

Kulcsszavak: kultúra, kulturális turizmus, Hungarofest, Balassi Intézet.

1. Hungarofest – Nemzeti Rendezvény-szervező Közhasznú Társaság¹

1.1. A TÁRSASÁG CÉLKITŰZÉSEI ÉS TEVÉKENYSÉGE

A Hungarofest Kht. 2000. április 1-jén jött létre abból a célból, hogy fellendítse a magyarországi kulturális életet, ápolja és hatékonyan támogassa a művészetet; erősítse ismert művészeink kapcsolatrendszerét külföldön, új tehetségek bemutatkozását segítse; és pozitívan befolyásolja a Magyarországról külföldön kialakult országképet, így hozzájáruljon a Magyarországra érkező turisták számának növekedéséhez.

A Hungarofest Kht. megalakulása óta rendez országos és határokon átívelő kulturális rendezvényeket, amelyek műfaja és stílusa széles palettán mozog: könnyű- és komolyzenei koncertek, színházi előadások, filmvetítések, táncelőadások, képzőművészeti kiállítások. Rendszerint a Hungarofest Kht. szervezi azokat a kulturális programsorozatokat, amelyek Magyarország külföldi bemutatkozásait szolgálják.

1.2. EGYÜTTMŰKÖDÉS A KULTURÁLIS TURIZMUS ÉVÉBEN

A 2009-es évet a Magyar Turizmus Zrt. a korábbi turisztikai témaévek sikerére alapozva a kulturális turizmus évének nyilvánította. A Hungarofest küldetésének szempontjából a belföldi turizmus résztvevői eleve potenciális kulturális közönségként értelmezendők. A Magyar Turizmus Zrt. 2009-es évre vonatkozó célkitűzése a két intézmény közötti érdekazonosságot teszi kimondottá,

¹ <http://www.hungarofest.hu>

továbbá azt is jelzi, hogy a kultúra és a turizmus egymás természetes szövetségeseinek tekinthetők.

1.3. A HUNGAROFEST KHT. KLASSZ ZENEI IRODÁJA

2008. március 1-jén kezdte meg működését a KLASSZ Zenei Iroda a Hungarofest Kht. keretein belül. Az iroda feladatai közé elsősorban a zenei évadok koordinálása tartozik. 2009-ben Joseph Haydn halálának 200. évfordulójára emlékezünk meg. Ezt követi a 2010-es Erkel–Mahler Év (a két komponista születésének 200., illetve 150. évfordulójára emlékezve), valamint a 2011-es Liszt Év (a világhírű művész születésének 200. évfordulójára).

2008. október 1-jén a KLASSZ Zenei Iroda is csatlakozott a Zene Világnapjának méltó megünnepléséhez. Egész napos rendezvényei során közel tízezren ünnepeltek együtt a zenét.

A KLASSZ Zenei Iroda célja az is, hogy támogassa a zenei utánpótlást, a legkisebektől a professzionális fiatal művészekig, ezért olyan kezdeményezéseket indított és indít útjára, mint például a KLASSZ Zenei Tehetségprogram, a rendhagyó énekórák vagy ifjúsági koncertsorozatok szervezése országszerte. Mindezt friss, fiatalos kommunikáció segítségével kívánja eljuttatni a célközönséghez.

1.4. HAYDN ÉV 2009

Magyarországon a ZENÉT nagybetűvel írjuk – ezzel a szlogenel hirdette meg a Hungarofest Kht. KLASSZ Zenei Irodája a zenei évadokat itthon és külföldön. Az elsősorban a jubileumi zenei évadok koordinálására létrejött Zenei Iroda ezt a gondolatiságot szem előtt tartva tervezi mind a Haydn Év 2009 programjait, mind a hozzá kapcsolódó kommunikációt megvalósítani.

A programsorozat magas színvonalú, különböző művészeti ágakat felölelő rendezvényekből áll, amelyek nemzetközi viszonylatban is kiemelkednek. A programok

között mind a szakmai elit, mind a klasszikus zenét szerető közönség, mind a fiatalok megtalálják a számukra érdekes kapcsolódási pontokat. A jubileumi programot a Haydn, illetve az adott kor tekintetében érintett kulcsfontosságú partnerek, egyéb kulturális intézmények, szervezetek programjavaslatai alapján alakította ki a Haydn Tanácsadó Testület. A Haydn Év 2009 eseményei által megismerhetővé válik a zeneszerző egész munkássága, különös tekintettel a Magyarországon töltött időre, továbbá az Esterházy család és a kor, amelyben Haydn élt és alkotott. A programoknak két fontos központja: a fertődi Esterházy-kastély és a régió, illetve Budapest. Eszterháza az exkluzív koncertkuriózumoknak ad helyet (Malcolm Bilson, Orchestra of the Age of Enlightenment, Mosaiques-vonósnégyes, Tomasini-vonósnégyes), míg Budapest a széles tömegeket megszólító kulturális események helyszíne: Múzeum+ Haydnnal a Szépművészeti Múzeumban, Haydn Maraton a Millenárison crossover koncertekkel, „Haydn fejének” misztikus története a Bárka színház előadásában stb.

A Haydn Év legkiemelkedőbb rendezvénye 2009. május 31., a zeneszerző halálának 200. évfordulója. Ezen a napon a világ koncerttermeiben, így Magyarország több nagyvárosában és Budapesten, a Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetemen is felcsendül Haydn „A teremtés” című oratorikus műve. Az egész országot átfogó koncertsorozat ezúton kapcsolódik az osztrák kezdeményezésű nemzetközi projekthez, a World Creation Day-hez.

A Haydn Év 2009-ről a www.haydn-2009.hu honlapon, a KLASSZ Zenei Iroda további projektjeiről pedig a www.klassz.org honlapon található bővebb információ.

2. A Balassi Intézet

A Balassi Intézet a magyar kultúrát terjeszti és népszerűsíti a nagyvilágban, ezzel párhuzamosan segíti a külföldön vagy határon kívül létező magyar hagyományok és kultúra megismertetését Magyarországon. Az intézet központi költségvetési szerv, amely a tizenkilenc külföldi kulturális intézet, az oktatási és kulturális szakdiplomáták, valamint a húsz országban dolgozó vendégoktatók hálózatát irányítja.

2.1. A BALASSI HÁLÓZAT

A Balassi Intézet által működtetett hálózat a modernizációra irányuló magyar kulturális külpolitikai stratégia céljait szem előtt tartva képviseli, népszerűsíti a magyar kultúra értékeit. Az évfordulókhoz kötődő, a hálózat egészét érintő eseménysorozatok mellett e tevékenység látványos mérföldkövei az egyes országokra összpontosító évadok, mint például a londoni intézet által szervezett „Magyar Magic” (2003–2004), a németországi „Ungarischer Akzent” (2006–2007) vagy a jövő januárban, New Yorkban

megkezdődő „Extremely Hungary” (2009–2010). A New Yorkban és Washingtonban rendezendő kulturális programsorozat kiemelkedő érdeklődésre tarthat számot mindkét amerikai nagyvárosban és Magyarországon.

2.2. KULTÚRA ÉS TURIZMUS

A Balassi Hálózat évek óta sikeresen működik együtt a Magyar Turizmus Zrt.-vel – a két szervezet itthon is, az egyes országokban is élénk munkakapcsolatban áll. A Balassi Intézet jövő évi terveiben kiemelt helyen szerepel az aktív közreműködés a 2009-re meghirdetett Kulturális Turizmus Éve sikeres megvalósításában. E cél eléréséhez a Balassi Intézet a helyi közönséget vonzó, minőségi programjavaslatokkal, a szervezői-logisztikai háttér biztosításával, a hazai és fogadó országbeli kommunikáció megszervezésével szándékozik hozzájárulni.

3. Kulturális évadok

3.1. A 2009-ES NEW YORK-I ÉS WASHINGTONI MAGYAR KULTURÁLIS ÉVAD

Az Európai Unió több országában lezajlott sikeres évadok, valamint a nemrégiben Oroszországban, 2008-ban pedig Kínában szervezett kulturális megjelenés után a szaktárca úgy döntött, hogy 2009-ben New Yorkban, illetve Washingtonban szervez kulturális évadot.

Az évad 2009 januárjában a Carnegie Hall-beli fesztivállal veszi kezdetét. A zenei sorozat a magyar zene és zenei hatások ünnepe Haydn-tól a legünnepeltebb ma élő zeneszerzőig, Kurtág Györgyig. A Carnegie Hall két hétig, a Fesztiválzenekar nyitókoncertje után a kortárs magyar zeneszerzőkre és előadókra koncentrálna erőteljes képet ad a magyar zenéről. Kiemelt eseménye a programnak Kurtág György és felesége első New York-i koncertje és a Kurtág által tartott mesterkurzus. Az évad egy rövid nyári szünettel év végéig tart majd.

A rendezvénysorozat hazai képviselőjét és a programok szervezését ellátó Budapesti Programiroda a Balassi Intézetben 2008. február elején kezdte meg működését. További információ: www.okm.gov.hu; www.extremelyhungary.com/.

3.2. A 2009-ES JAPÁN EMLÉKÉVEN BELÜL MEGVALÓSULÓ MAGYAR KULTURÁLIS FÓKUSZ

A 2009-es év a japán–magyar kapcsolatokban kiemelt év lesz: ekkor ünnepeljük a diplomáciai kapcsolatok újrafelvételének 50., illetve az Osztrák–Magyar Monarchia és Japán közötti kapcsolat felvételének 140. évfordulóját. A 2009-es Emlékév megrendezése a két kormány közös kezdeményezése.

A japán külügyminisztérium 2009-re a „Japán–Duna Csere-év” keretében tervezi az emlékév megünneplését Ausztriában, Romániában, Bulgáriában és Magyarországon. A hagyományos japán művészetek és küzdősportok mellett be kívánják mutatni a modern, mindennapi élethez kapcsolódó japán művészeti ágakat is, ilyen például a formatervezés, divat, modern építészet, animáció stb. A Japán–Magyar Baráti Társaság egy Japánban szervezett „magyar fesztivállal” készül az emlékévre.

2008. április 1-jén alakult meg az emlékévet koordináló magyar bizottság, amelyben magas szinten képviseltetik magukat az érintett tárcák, a Főpolgármesteri Hivatal, továbbá a gazdasági és civil szféra képviselői.

A magyar programsorozat célja egy gazdag kulturális hagyományokkal rendelkező, ugyanakkor kreatív, innovatív, érdekes ország képének bemutatása. Az ismert magyar művészek és hagyományok bemutatása mellett cél a hosszú távú együttműködési lehetőségek keresése a design, az iparművészet, a kortárs művészet területein, amelyekkel jól pozícionálhatjuk a magyar kultúrát Japánban.

4. Magyar Zenei Exportiroda

A *Magyar Zenei Exportiroda* (MXH) 2005. szeptember 1-jén kezdte meg működését azzal a céllal, hogy szervezett formában biztosítsa a színvonalas hazai jazz-, folk-, világzenei, elektro-, underground-, pop- és rockprodukciók külföldi promócióját. Kiemelt rendezvények 2009-ben:

- RegiON zenei konferencia és kelet-közép-európai showcase fesztivál, Budapest, 2009. szeptember, (www.regionconference.com; www.regionlive.eu),
- Hangfoglalás Zenei Kiállítás és Szemle, Budapest, 2009. október (www.hangfoglalas.hu).

Kiemelt nemzetközi zenei vásárok és fesztiválok, Magyarország nemzetközi zenei promóciója 2009-ben:

- MIDEM zenei szakvásár és fesztivál, Cannes, 2009. január 18–21. (www.midem.com),
- EuropaVox szakmai találkozó és fesztivál, Clermont-Ferrand, 2009. május (www.europavox.com),
- London Calling zenei szakvásár és fesztivál, London, 2009. június (www.londoncalling2008.com),
- Popkomm zenei szakvásár és fesztivál, Berlin, 2009. október (www.popkomm.de),

- Womex világzenei szakvásár és fesztivál, Kopenhága, 2009. október (www.womex.com).

5. A „Kultúra Magyar Városa”

A belföldi kulturális turizmust érintő programok sorában kiemelt a „Kultúra Magyar Városa” elismerő cím, amelyet az Önkormányzati Minisztériummal, a Külügyminisztériummal, a Magyar Turizmus Zrt.-vel, a Megyei Jogú Városok Szövetségével, valamint a Kisvárosi Önkormányzatok Országos Érdekszövetségével együttműködésben évente hirdet meg az Oktatási és Kulturális Minisztérium. A díj azon városi önkormányzatok elismerése, amelyek kiemelkedően támogatják kulturális, művészeti életüket, és példaértékűen mutatják be kulturális értékeit.²

A címre évente egyszer lehet pályázni, a lakosságszám szerint meghatározott három kategóriában: megyei jogú városok, 10 000 lakos feletti, 10 000 lakos alatti városok. A pályázóknál elsősorban a városok által a kultúra területén eddig elért eredményeket értékeli a bíráló bizottság. Fontos szempont a város kulturális aktivitása, a városfejlesztési tervek kulturális elemei, a kulturális beruházások, a kortárs művészet és kreatív ipar szerepe és teljesítményei, a város külső-belső kapcsolatai, kulturális turisztikai helyzete (például fesztiválok, kulturális turisztikai programok), a turisztikai infrastruktúra megléte, állapota, a fenntartható fejlesztés és az esélyegyenlőség megvalósulása. 2005-ben Kecskemét, Keszthely és Vasvár, 2006-ban Székesfehérvár és Sárospatak nyerte el ezt a címet. A 2008. évi díjazottak: Miskolc, Gyula és Tokaj városa. Ebben az évben az Oktatási és Kulturális Minisztérium a címet elnyert városoknak jutalmat és megjelenési lehetőséget biztosított a tárcá koordinálásában működtetett www.kulturamagyarvarosa.hu honlapon. A díjazott városok az Önkormányzati Minisztérium felajánlásaként promóciós lehetőséget kaptak a Magyar Turizmus Zrt. belföldi marketingkommunikációs kampányai keretében.

A pályázat iránt érdeklődők számára hasznos kiadvány a KultúrPont Iroda³ gondozásában megjelent, „A kultúra szerepe a turizmusban és a városfejlesztésben” című ingyenes tájékoztató füzet. Az ingyenes kiadvány megrendelhető és letölthető az iroda honlapjáról: <http://www.kulturpont.hu/kult-turizmus.php>.

² A Kultúra Magyar Városa díjjal kapcsolatos kutatási eredmények az 42–43. oldalon olvashatók.

³ A KultúrPont Iroda bemutatkozása a 74. oldalon található.